

Gospodarski vestnik

Št. 4.

V Gorici, dne 1. aprila 1924.

Leto II.

izhaja enkrat na mesec. Stane letno 10 lir.
Posamezna številka 1 L.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via Giosue
Carducci št. 7./1.

B. J.:

Gojite sviloprejke!

Sviloreja je bila že pred vojno precej razvita v naši deželi. Po vojni in med vojno je cena svili zrastle, vsled česar obeta sviloreja postati vir lepih in stalnih dohodkov. Naravno je torej, da se oprijemlje te veje kmetijskega udejstvovanja marsikdo, ki ni prej niti mislil na to. In tako je tudi prav. Treba je, da si vsak naš človek skuša dobiti na vse načine sredstev za kritje primanjkljaja na gospodarskih dohodkih, ki ga povzročajo skoro povsod današnje še neurejene povojne razmere. In da je v prvi vrsti ravno sviloreja eden najboljših takih virov, smo si danes vsi na jasnem. Seveda velja to le za kraje, kjer so dani, vsi vremenski in drugi predpogoji. V prvi vrsti pa ravno zadostna množina murvinega listja, ki je edina hrana sviloprejkam.

Zdaj se bliža čas, ko se bo treba posamezniku odločiti, ali se bo pečal s tem opravkom, ali ne. Ne bo torej odveč, ako nekoliko obširneje podamo nekaj nasvetov glede valitve sviloprejkinega semena.

Ako izpostavimo seme v mesecu marcu ali aprilu pomladanski gorkoti, izvali se to na naraven način, to je, samo ob sebi. V tem slučaju pa se izvalijo sviloprejke prepočasi in neredno, navadno tudi prepozno in sicer šele meseca maja. Tako dobimo vsak dan malo množino sviloprejk. Te moramo staviti sproti posebej, vsled česar dobimo več različnih rej, kar povzroči mnogo nepotrebne dela in skoro onemogoča vsako umno odgojo. — Da se seme izvali pravočasno, redno in skoraj vse na enkrat, ga moramo valiti umetno. Seme naj se dene valiti takrat, ko je murvino popje

tako napeto, da lahko računamo v kratkem s prvim listjem.

Ob ugodnem vremenu se začne napanjati murvino popje v naši deželi v drugi polovici aprila, ozeleni pa murva koncem aprila ali početkom maja.

Valitev naj se ne predolgo odlaša, ker je dokazano, da zgodnje reje mnogo bolj uspevajo od poznih. Vročina škodi poznim rejam, ki se jih pa tudi drugače rada prime bolezen nazvana *mlehavica*.

Ko pripravljamo seme za valitev, ga moramo spraviti v gorko sobo, ki je segreta od solnca in v kateri znaša toplina 14° do 15° C. Tu naj se seme pusti štiri ali pet dni. Ako nastopi zunaj mraz, naj se okna in vrata dobro zaprejo in pustijo zaprta, dokler ne nastopi za razvoj listja ugodnejše vreme.

Za pravilno valitev sviloprejkinega semena se rabijo večinoma posebne priprave: valilnice. Prodajajo se v raznih oblikah in raznih merah. Omenimo le, da je navadna valilnica jako preprosto napravljena. Ko je murvino popje že močno napeto, denimo seme v valilnico, katero pa moramo prej segreti na 15° do 16° C s tem, da postavimo pod njo gorečo svetilko. Seme naj se razgrne na tenko, kar dosežemo najlažje s tem, ako položimo seme na posebne okvirčke. Vsak okvirček je dvojnati in sestavljen iz dveh tenkih okvirčkov, ki se dasta vložiti eden v drugega. Čez večji okvirček je napeta volnata tkanina, na katero se položi seme in razgrne po njej. Manjši okvirček pa se postavi naravnost vrh semena. Slednji je premrežen z gostim tulom, skozi čigar luknjice ne morejo iti jajčeca in njihove lupine, ampak le edi-

no izvalivše se sviloprejke. Okvirčki ne smejo biti preveliki. Velikost 40×30 cm zadošča za dve onči, 28×22 cm pa eno ončo semena. (Sviloprejkino seme se prodaja na onče. Današnja onča tehta 30 g in vsebuje krog 42.000 jajčec.) Po treh dneh naj se zviša toplina v valilnici polagoma na 18° C. Vsak naslednji dan naj se svetilka nekoliko privzdigne, tako da zraste toplina vsak dan za pol stopinje, dokler ne pride na 21° C. Ako nastopi nenadoma mrzlo vreme, ki lahko povzroči zakasnitev razvoja murvinih poganjkov, vzdržuje naj se v valilnici ona toplina, kakoršna je bila tistega dne, ko je nastopil mraz, in do tedaj, da se vreme popravi. Nikdar ne smemo znižati topline v valilnici v svrhu, da bi zavlekli valitev. S tem bi dosegli le, da bi sviloprejke ne izlezele odnose da bi poginile one, ki so že izlezele. Če je toplina dosegla v valilnici 21° C, ohrani naj se v tej višini tako dolgo, da začne seme izpreminjati barvo, to je dokler ne postane svetlosivo in se prikažejo prve sviloprejke: »ogleduhi«. Na to naj se toplina poviša na $22\frac{1}{2}^{\circ}$ do 23° C. V jutranjih urah naslednjih dni začnejo sviloprejke lezti na dan.

Seme, ki se je hranilo na hladnem prostoru, potrebuje dalje časa, da se izvali. Če je bilo seme hranjeno na običajen način, kakor se to godi tam, kjer pridelujejo seme na veliko, in če je ob času valenja ugodno vreme, se izvalijo sviloprejke v 10. najkasneje pa v 15 dneh. Seveda je to odvisno v prvi vrsti, kakšne pasme je seme in kako je bilo hranjeno.

Kdor nima valilnice, naj dene seme v zakurjeno sobo. S pomočjo zakurjene peči naj toplino ravno tako po stopinjah viša, kakor v opisani valilnici. Priporočljivo je, da se postavi v bližino semena toplomer, da se tako omogoči vsak pretok ugotovitve topline. Ta naj se nikdar ne viša nad 21° do $22\frac{1}{2}^{\circ}$ C z namenom, da bi se s tem podvzvala valitev. Seveda pa je treba posebno paziti, da se toplina preveč ne zniža. Oboje bi imelo le kvarne posledice. Proti koncu valenja naj se pazi, da bo zrak v sobi nekoliko vlažen. V to svrhu naj se postavi v sobo večja, z vodo napolnjena posoda

ali pa naj se tla dvakrat na dan poškrbijo z vodo. Najboljše pa je, da se v sobo obesijo mokre cunje. Iz tega sledi, da zahteva pravilno valenje precej truda in pazljivosti. A ta skrb se potem tudi izplača.

Nekateri pridelovalci semena in njihovi posredovalci poskrbijo sami za valitev in oddajo odjemalcem že izvaljene sviloprejke. To postopanje ima sicer svojo dobro stran, vendar je treba pri tem prav posebno gledati na to, da se izvaljene sviloprejke ne prenašajo daleč od mesta, kjer so se izvalile. Pri njihovi veliki občutljivosti bi jim moglo to škodovati. Povsem krivo pa je, nositi seme v svrhu valenja na životu, postaviti ga v bližino ognjišča, v hlev ali na solnce. V vseh teh slučajih seme trpi; sviloprejke se valijo neredno in reja gre pri takem valenju skoro gotovo pod zlo.

Kakor že prej rečeno, začnejo dva ali tri dni po preminjanju barve semena, živalice lezti na dan. Za presnemanje sviloprejk je treba razgrniti čez krožnike, na katerih se nahaja seme, angležki tul ali drobno in gostoluknjast papir. Na te naj se natrosijo zjutraj na vse zgodaj, kakor hitro se prikažejo prve sviloprejke — na vsak način pa pred 7. uro — murvini lističi. Če je seme na okvirčkih, premreženih s tulom, naj se položijo lističi naravnost na te. Ko so listki polni sviloprejk, denemo jih s tulom ali luknjastim papirjem vred na večje pole papirja, kjer jih razširimo na tenko ter prenesemo v svilorejnico od 8. do 9. ure zjutraj. Tu mora biti toplina $22\frac{1}{2}^{\circ}$ C. Za prvim presnemanjem naj se natrosi listje znova, da tako pobereмо še ostale sviloprejke. Istega dne pobranim sviloprejkam položimo listje že ob 9. uri zjutraj. Popoldne izlezejo sicer še posamezne sviloprejke, toda teh je običajno tako malo, da ne trpimo prav nikake škode, ako jih zavržemo, ker bi drugače vedno imeli nekaj malih živalic med drugimi velikimi. To pa tudi ni pravilno. Le če gojimo ob raznih dneh izvaljene sviloprejke posebej, bodo potem te ob istem času spale in se ob istem času zapredle. Neumno je, ako sviloprejkam, ki so se izvalile prvega dne, odtegnemo hrano v svrhu, da bi zaostale v razvoju

in se potem skupno razvijale z onimi, ki pridejo še le drugi dan na svetlo. S takim ravnanjem ne dosežemo nikdar, da bi se vse sviloprejke enakomerno razvijale. One, ki so trpele lakote, ostanejo šibke in so podvržene raznim boleznim.

Ako smo pri valenju postopali pravilno, izlezejo skoro vse sviloprejke v dveh ali treh dneh potem, ko so se prikazali ogleduhi. Priporočamo, da se nadalje gojijo le sviloprejke, ki so prišle v tem času na dnevno luč, ker v tem slučaju lahko z gotovostjo računamo, da bomo imeli k večjemu dve reji in ti obe dobri. Prvi, četrti in vsak naslednji dan izleze pač le tako malo sviloprejk, da

nam ne kaže jih posebej gojiti. Zato naj se ti nebogljenci kratko malo zavržejo.

Kdor presnema sviloprejke s pèresi mesto murvinim listjem, ravna slabo. Tako prenašanje živalicam škoduje. Ako se je valitev vršila v škatljah, pre mreženih s tulom, naj se murvini lističi natrosijo kar na tul. V ostalem pa naj se tudi v tem slučaju ravna tako, kakor prej navedeno. Ako je bilo seme dobro, pravilno hranjeno in se je poleg tega valilo še pravilno, ostanejo končno še samo prazne bele semenske lupine. In če je temu tako, potem lahko rečemo, da se nam je valitev posrečila. Drugače je tudi končni uspeh dvomljiv.

Zadružništvo.

Dr. K. M.:

POSUJILNICE.

(Dalje.)

Istodobno, kako su naše posujilnice direktno pomagale seljaku na taj način, da su mu smanjile kamate na zajmove, činile su još jedno drugo dobro dijelo. Pošto su ne samo izdavale novac, već ga i primale na uloške i to ne samo veće, već i sasma malene iznose, to su seljaka pomalo naučile na to, da je ulagao onaj novac, koji mu momentano nije trebao u gospodarstvu. Dok nije bilo posujilnica, takav se je novac ponajviše držao kod kuće, bio je tesauriran, kako se kaže, t. j. ležao je bez ikake koristi, a to radi toga, jer su bile banke daleko, a drugi privatnici nisu primali kao uloške. Kod pojedinaca i kod manjih svota, naravno, to se ne čini važnim. No za cijeli kraj i za veće svote je račun drukčiji. Uzmimo, da je u stanovitom kraju ležalo kroz cijelu godinu takom novca do 300.000, tu je bilo uz 4 i pol sto gubitka 13.500 na godinu. Pošto se pak kamate kapitaliziraju t. j. pripišu glavnici koncem svake godine te se kapital na taj način podvostruči za okruglo 15 godina i pol, to vidimo, koliko se je sa ulaganjem u posujilnicu zaslužilo i to bez ikakog truda. A ko je već jednom uložio u posujilnicu, gledao je, da taj novac ostane na knjižici čim dalje, gledao je dapače,

da radije nešto doda, nego li uduzme. Kad je došlo do desetaka, želio je da budu i stotine i tako dalje.

Tu zadaću priučavanja naštednju — i s time vezano dizanje narodnog bogatstva —, su posujilnice u drugim krajevima potpuno postigle. Kod nas pak imade se u tom smislu još uvijek da mnogo želi. Drugje su posujilnice ne samo zavodi za posudjivanje novaca, što je to većim dijelom kod nas veće i prave štedionice, t. j. blagajne, kamo se nosi svaki prištedjen groš. Uzrok tome, da nije i kod nas tako, je u tome, što smo imali, a imademo još i danas, vrlo malo dobrih zadrugara, ljudi, koji dobro znadu i razumiju, što je to zadruga-posujilnica, kakva je njihova korist i zadaća te koji bi to poznavanje širili i utvrđivali među prostim narodom. Radi toga nije ni mogla da dosta duboko dopre u prostom narodu vjera u posujilnice, vjera, koju inače posvema zaslužuju. U neukošti se posujilnice ponajviše identificiraju sa upraviteljem ili sa enim licem, koje se za nje najviše briga, a pri tom se zaboravlja, da su to društva članova, koji garantiraju sa svim svojim imanjem te na taj način daju za primljen novac veću sigurnost nego nijedna banka. Banka garantira za svoje dugove samo sa osnovnim kapitalom, t. j. sa onim novcem, što no su ga akcioneri uplatili, kad su osnovali banku. Recimo, da banka

imade 500 milijuna dugova, a 10 milijuna osnovnog kapitala to da imade 110 mil. gubitka. Od gubitka se otpiše onih 10 mil. osnovnog kapitala, a preostalih 100 gube vjerovnici.

Kod posujilnica je to drukčije (mislim naime pri tom na one sa neograničenim jamčenjem.) U prvom redu rade te na malo te prema tome nisu ni mogli tako veliki gubitci, kao kod banka. Rijetko koja imade preko 1 milijuna dugova, tuđeg novca. Uzmimo jednu sa 1000 članova, uz vrlo male iznimke samih seljaka posjednika, kao što je to redovito kod nas. Neka svaki od njih posjeduje do 5000 L čistog. Poše jamči svi sa svim svojim, to je sveukupne garancije 5 mi-

lijuna lira. Kad bi taka posujilnica imala i 2 mil. dugova — što je vrlo rijetko — imade garancije i suviše. U slučaju pak da je gubitka taj bi se pokrio najprije iz rezervnog fonda i sa zadružnim dijelovima t. j. sa onim novcem, što no su ga članovi uplatili kod pristupa u zadrugu kao neku vrstu članarine. Ne bi li i jedno i drugo dostajalo, to se ostatak razdijeli među članove. Ne bi li mogli da neki plate, to se njihov dio svali na druge. Tako to prepisuje zakon. Prema tome ne može ulagatelj kao vjerovnik posujilnice da ikada išta izgubi, kao što to inače biva dosta često i kod velikih banaka (n. pr. Banca di Sconto), pošto moraju članovi da nose sav gubitak. (Dalje.)

Živinoreja.

Ing. Podgornik Anton:

KOSTOLOMNICA IN SLAJNICA PRI ŽIVINI.

Dasi se ti bolesti razlikujeta med seboj, vendar se pogostoma pojavljata pri goveji živini istočasno. Kostolomnica se pojavlja posebno pri mlečnih in brejih kravah. Pri tej bolezni zmanjuje vedno bolj apnene soli v kosteh, ki sestojijo pečinoma iz fosforovokislega apna. Vsled tega postanejo kosti krhke in se rade zlomijo. Odtod tudi ime kostolomnica, ki nastane potemtakem vsled pomanjkanja apna in fosforove kisline v krmilih. Za kostolomnico obolele živali vedno bolj hujšajo, njih koža postane trda, ležijo mnogo, se težko vlegajo in še težje vstajajo, imajo trdo in negotovo hojo, noge le s težavo in nekako krčevito privzdigujejo pri hoji, njih hrbet je skriviljen. Včasih se pojavijo v tem ali onem sklepu otekline, ki povzročajo hude bolečine. Kostolomnica začenja mnogokrat tudi z lizanjem ali slajnico. Pri tej bolezni kažejo živali razne znake. V posebno slast so jim slane snovi. Živali ližejo in glodajo zid, jasli, les, tudi zemlja in gnoj jim gresta v slast. Če dobijo cunjje, odrezke usnja (stare čevlje), vrvi itd., jih zadovoljno žvečijo. Tudi lastni dlaki ali dlaki so sednjih živali ne prizanašajo. Gnojnico, vsako lužo in mlako, dalje vodo iz jam,

v katerih je apno, pijejo veliko raje kakor pa čisto vodo.

Kostolomnica se pojavlja največkrat v krajih, kjer pridelajo takšno seno, v katerem je malo apna in fosforove kisline. Zato moramo takšne travnike in senožeti pridno gnojiti s primernimi gnojili, pred vsem s Tomasovo žindro. V suhih letih je v senu navadno tudi premalo apna in fosforove kisline. Zato se v takšnih letih, ko so trpeli travniki in senožeti vsled velike suše, pojavi kostolomnica v mnogo večji meri nego navadno, ker živina ne dobi v pridelanem senu dovolj omenjenih rudninskih snovi. Tudi seno iz povsem dobro oskrbovanih travnikov, ki je bilo pri sušenju morda celo večkrat premočeno in izprano po dežju, izgubi poleg redilnih tudi mnogo rudninskih snovi. Lani je nestalno vreme in deževje ob času košnje zelo oviralo sušenje sena. Vsled tega ni nobena čuda, če se letos pojavlja kostolomnica pri krmiljenju takšnega sena, iz katerega je izpral in izlužil, včasih po več tednov trajajoč dež večino rudninskih snovi. Malo apna je v žitni slami in žitnih plevah, v otrobih in v korenstvu (krompirju, pesi, repi in korenju). V žitni slami in v žitnih plevah je tudi malo fosforove kisline. Obilo apna je v detelji, v dobrem travniškem senu in v sočivju (fižol, grah, bob). Obilo fosfo-

rove kisline pa je v žitnem zrnju in v otrobih, v oljnatih pogačah in mesnih odpadkih.

Kostolomnico preprečimo in lečimo v njenem prvem početku, če pokladamo živini kreda, apneno vodo, fosforovokislo klajno apno ali pa takšna krmila, ki imajo v sebi obilo apna.

Odraslemu govedu dajamo vsak dan najmanj 1 veliko žlico (30—50 g) fosforokislega hlajnega apna ali pa 1 veliko žlico v prah zdrobljene krede. Prvo kakor drugo pokladamo živini pomešano med močna krmila (otrobi, pogače) in rezanico. Mesto krede lahko dajamo odrasli goveji živini okrog $\frac{1}{2}$ litra apnene vode na dan. To prilijemo med ono množino vode, s katero napajamo dotično žival. Lahko pa namočimo z navedeno množino apnene vode tudi suha močna krmila in rezanico, ki jih na to pokrmimo bolni živali. Najbolje je, če pokladamo izmed omenjenih sredstev vedno le fosforovokislo klajno apno, ker v tem sta obe za kosti najbolj potrebni rudninski snovi apno in fosforova kislina. Poleg tega dajajmo živalim vsak dan tudi obilo kuhinjske soli. Krmo menjajmo in pokladajmo pred vsem le takšna krmila, v katerih je obilo apna. Dobro je, dajati živini tudi takšna domača zdravila, ki krepijo želodec, kakor košutnikovo (encijanovo) korenino, kisel in pelin.

Na splošno priporočam našim živinorejcem, da bi redno, vsak dan, pokladali svoji živini po nekoliko fosforovokislega klajnega apna in kuhinjske (živalske) soli med drugimi krmili. To posebno še takrat, če vejo, da je v krmilih, ki jih krmijo, premalo rudninskih snovi. Tako bi se izognili, ne le kostolomnici in lizanju ali slajnici, temveč tudi mehkokostnosti, ki se tako rada pojavlja posebno pri mladih prasičih, pa tudi pri teletih.

Živinozdravnik G.

O KONJSKI SMRKAVOSTI.

Dolgo časa že niso zaznamovala oblastva v naši deželi kužne bolezni imenovane: smrkavost konj. Prešnji teden pa se je ta nevarna bolezen pojavila v dveh vaseh soške doline in je provzročila našim konjerejem obilo strahu.

Bolezen je na zunaj težko spoznati. Nje poglavitni znaki bi bili: konju pritekka po največ iz ene, včasih iz obeh nosnic tenak, obilen smrkelj, žleze v podbradku so zatočene, v gotovih slučajih se pokažejo tudi na plečih v obliki rožnega venca postavljene bulice. Bolezen sicer ni tako silno prenosljiva kot recimo kuga na gobcu in parkljih, vendar je nepopisno nevarna, ker se okužijo po tej bolezni tudi ljudje, kateri so potem zapisani jadni smrti. Zato gredo oblastva v boj proti tej kužni bolezni z zelo strogimi sredstvi, to je, puste smrkave konje pobiti v izogib nadaljnim okuženjem brez vsakterega ozira.

Strokovnjak zamore bolezen z lahko določiti potom diagnostičnega cepljenja z maleinom. Cepivo, vbrizgano v podočesno duplino provzroči pri smrkavem konju hudo gnojno vnetje po poteku gotovih ur.

Mnogo slučajev te bolezni so zaznamovala oblastva v soški dolini za časa gradnje železnice skozi to dolino. Takrat je bilo bolezen še malo težje določiti, ker ni poznala veda še maleina, to je cepiva, katero nam z natančnostjo ure pokaže ali je konj smrkav ali ne.

Prebivalci soške doline od Plavi do Sv. Lucije naj se ne vznemirjajo. Sedaj, ko so bili njih zdravi konji že deloma preiskani, je konjska smrkavost v soški dolini najbrže že v kali zatrta.

P. G.

REJA PIŠČET.

Kokošja jajca se navadno izvalijo v treh tednih ali 21 dneh. Vedno pa ni tako. Čim bolj enake starosti so jajca, tembolj enakomerno in istočasno prihajajo piščeta na dan. Tudi od koklje je mnogo odvisno. Ena čepi zvesto in skrbno na jajcih, druga pa ne. Seveda nima vsaka enake telesne gorkote. To so vzroki, ki vplivajo na dobo izvalitve. Dokazano pa je tudi, da se pišče prej razvije v svežem, kakor v starejšem jajcu. Devetnajstega ali dvajsetega dne je običajno pišče že tako razvito, da skuša prepikati jajčno lupino, kar se mu posreči v približno 12 urah. Zgodi se torej lahko, da nekatera piščeta izlezejo na dvajseti, druga pa šele na dvajset in tretji dan.

Če se pripeti, da bi lahkomiseln

koklja zapustila jajca, ne obupaj takoj! Jajca so kljub temu dobra. Podložijo pa naj se čimprej drugi koklji, kajti zarojeno piščice v jajcu ima veliko življenjsko silo v sebi, mnogo večjo, kakor si kdo misli. V drugi dobi valitve ne škodi podloženim jajcam nič, četudi bi koklja že dva dni ne sedela na njih. Razume pa se, da mora biti v tem slučaju vreme dovolj gorko, ne pa mrzlo, kakor spomladi. Piščeta ostanejo živa, izvalijo pa se dva dni kasneje. Kdor podloži starejša in sveža jajca skupno, želi pa, da bi se piščeta istočasno izvalila, naj podloži sveža jajca en dan kasneje nego stara. Če se hočeš prepričati, ali so podložena jajca oplojena, vzemi na peti dan vsako posebej izpod koklje, drži ga s palcem in kazalcem proti svetlobi (tudi proti luči) tako, da je širši konec jajca zgoraj. Pri tem opazuj. Ako je v jajcu zaplodek, zapaziš na eni strani jajca neko temno tvarino, na sredi pa temno točko ki izžareva na vse strani črne nitke. Neoplojeno jajce pa je svetlo. Takih jajc, ako jih ne maraš porabiti v kuhinji, ne zavrzi, temveč shrani jih, ker so jako tečno hranilo za piščeta.

Razširjeno je naziranje, češ, da piščice ne more zlahka iz jajca. Temu pa ni tako. Priporočljivo je, da se piščetu nikdar ne pomaga iz jajca in nikoli ne prebija lupine. Krvne žilice, ki so razmrežene v zunanji jajčji mreži, so še vedno polne krvi, ko prične piščice prebijati lupino. Ako se torej na katerem mestu lupina nasiloma odtrže, se lahko pripeti, da se poškoduje krvna žilica, kar povzroči brezdvomno pogin piščeca. Če ne

pridejo vsa piščeta sočasno na dan, a koklja mirno čepi, naj se poberejo vse jajčje lupine sproti izpod koklje. Če je koklja plašljiva, pa pustimo raje na miru vse, ker bi znala drugače splašena žival mnogo pokvariti. V slučaju, da bi se nekatera jajca ne izvalila pravočasno, vzemimo jih izpod koklje, in denimo jih previdno v skledo z mlačno vodo. Jajca, ki se v vodi premikajo gor in dol, imajo živa piščeta; od onih, ki so mirna, nimamo pa pričakovati ničesar več.

Najpriporočljivejše je, da vzamemo izvaljena piščeta takoj, ko so se osušila izpod koklje in jih denemo v kak zabojček na volno ali bombaževino, in jih tudi s tem blagom pokrijemo. Ko so vsa piščeta prilezla iz jajc, jih moramo pustiti pri koklji, ki jih najprej nauči piti in jesti. Dobra piča za izvaljene živalice so posebno trdo kuhane, z lupino vred na drobno razsekljana jajca. Snaga v gnezdu je v tem času neobhodno potrebna. Pozabiti ne smemo, da se koklja semtertja rada povali v prahu ali pesku. Zato pa ji moramo omogočiti takšno kopel. Ko so piščeta štirinajst dni stara, so že krepka. Damo jim v tem času lahko tudi na drobno razsekano meso, ter suh črn zdrobljen kruh. Mokrega kruha bi jim ne smeli pokladati. Pozneje skrbi že koklja sama, da njeni mladiči ne trpijo lakote in žeje. Končno moramo še omeniti, da je treba paziti prav posebno na to, da se piščeta ne zmočijo. Če dežuje ali pa, ako je mrzlo, je najbolje, da spravimo kokljo in njeno čredico na varno, v kakšen zaprt prostor, kjer naj ostane, dokler se vreme ne popravi.

V uradu Slovenskega kmetijskega društva v Gorici Via Carducci št. 7 je vsak četrtek od 10. do 11. ure brezplačno na razpolago našim živinorejcem **živinozdravnik** za nasvete in pojasnila glede živinoreje sploh in vsakterih živinskih bolezni. Poslužujte se ugodne prilike!

Sadjarstvo.

Ušaj Just.:

PRAVILNO SAJENJE DREVES.

Pri sajenju sadnih dreves se pri nas delajo navadno velike pogreške. Največkrat se vsadi drevo pregloboko in v veliko premajhni razdalji drevo od dre-

vesa. Pa tudi drugih napak se pri tem dela veliko. Zato hočem podati tu kratko navodilo za sajenje sadnih in drugih dreves.

Sadno drevo vsadi le tako globoko,

kakor je bilo prej v drevesnici. Kako globoko je stalo prej v zemlji, se dobro pozna po barvi lubada na koreninskem vratu. Le ona drevesa, ki so bila cepljena na podlagi, dobljeni potom potaknenca (na kutni, ivanskem grozdičju i. t. d.) vsadi nekoliko bolj globoko, kakor so stala prej v drevesnici. Pregloboko vsajena drevesa ne rodijo, slabo rastejo in rade poganjajo izrastke na deblu, zlasti nizko pri tleh.

Predno vsadiš drevo, obreži ga v sorazmerju s poškodbo na koreninah. To se pravi: čim več so bile korenike pri izkopavanju drevesca poškodovane, tem bolj moraš skrajšati tudi veje. To je razumljivo, če pomisliš, da korenike črpajo hrano iz zemlje, držijo drevo po koncu in morajo hraniti celo drevo. Jasno je torej, da več ali manj poškodovane korenike tega ne zamorejo v toliki meri, kot nepoškodovane.

Jamo za vsajenje drevesa izkopaj dovolj obširno in dovolj globoko. Poldrugi meter naj bo široka, 80 cm do 1 metra globoka. Oblike je lahko štirioglaste, ali pa tudi okrogle. To velja seveda za sajenje dreves na celini; v globoko prekopani zemlji, je lahko jama mnogo manjša.

Ko si jamo izkopal, zabij močan kol v sredino jame. Nato zasuj jamo do vrha. Pri tem odvrzi morebitno kamenje. Kol naj bode res močan, ker je namenjen kot opora mlademu in šibkemu drevescu, ne pa tako šibak, da ga pravzaprav drevesce mora držati pokoncu. Zelo slabo je zasuti prej jamo in šele potem zabiti kol. Tako zabiti kol ne sega v celino in zato tudi slabo stoji.

Zdaj izkopaj kakih 40 cm globoko in po potrebi več ali manj obširno malo jamo sredi zasute jame, vzemi pripravljeno drevesce, zgladi mu z ostrim nožem morebitne vsled izkopanja nastale rane na koreninah in pristavi drevesce k

kolu. Pri tem pazi, da drevesce ne pride pregloboko v zemljo. Ker se zemlja potem še usede, upoštevaj tudi to in vsadi drevesce tako visoko, da bo stalo, gledé na izkopano celino, kake 3 palce višje, kakor je bilo v drevesnici. Nato razporedi lepo korenike, zasuj jih pazljivo z rahlo zemljo, ki jo z nogami, najboljše z bosimi, prigaziš. Ko so vse korenike pokrite, nasuj okoli drevesa komposta, ali pa tudi nekoliko dobrega uležanega hlevskega gnoja. Konečno pritegni še vso ostalo zemljo k drevescu, napravi z motiko plitvi skledi podobno jamo okoli drevesca in zalij mu z enim ali dvema brentačama vode. To zalivanje je neobhodno potrebno tudi v vlažni zemlji, ker ima namen, da napravi iz zemlje blato, ki se potem tesno prime korenik. To zalivanje se lahko opusti pri jesenski saditvi, ali pa v slučaju, če so se namakale prej korenike v gosti zmesi govejih odpadkov z vodo, kakor se to dela pri zelenatih in kapuzovih sadikah.

Ko je s tem drevo vsajeno, ga narahlo priveži k kolu. Trdo privezati drevesce k kolu pa nikakor ne smeš, ker se zemlja in drevesce z njo vred še vleže, na kar bi se drevesce, takorekoč, obesilo na trdno stoječ kol.

Ko si konečno drevesce k kolu privezal, skrajšaj z žagico kol in sicer tako, da kol ne bo segal med veje. S tem preprečiš poškodbe, ki bi lahko nastal vsled drgnjenja vej ob kol. Tudi tam, kjer si debelece ob kol privezal, ovij ga s cunjjo, ali s slamo. Šele v jeseni enkrat smeš privezati drevesce trdno k kolu in moraš tudi pozneje po potrebi privezanje obnoviti. Če tega ne napraviš, je mnogo bolje, da k drevescu ne postaviš kola, ker veter bi ga majal in s tem mu poškodoval z neprestanim drgnjenjem. To drgnjenje je pa zelo škodljivo, ker povzroča pri pečkastem sadju raka, pri koščičastem pa nevarno smolikavost.

Kmetovalec! Ako rabiš stroje, orodje, semena, gnojila in kmetijske potrebščine sploh, poglej v skladišče Slovenskega kmetijskega društva v Gorici, Via Carducci št. 6, drugo dvorišče. Čilski soliter, superfosfat, Tomaževa žlindra, modra galica, klajno apno, detelja, pesa, itd. vedno v zalogi.

Klajno apno.

Vsaka žival potrebuje za tvoritev kosti, mesa in krvi fosforove kisline in apna. Ti dve snovi se sicer nahajata v vsaki krmi, a ne vedno v enaki količini. Imamo krmo, ki vsebuje prav malo osmenjenih snovi. Če pokladamo trajno le tako krmo brez nikakih drugih dodatkov, se živina ne more pravilno razvijati, boleha in hira. Če je krava, ki jo krmimo s tako pičo, breja, trpi tudi za plodek škodo v svojem razvoju.

Dovoljno množino apna in fosforne kisline vsebuje dobro travniško seno, posušena detelja, fižolova in grahova slama ter sezamove in makove tropine. V nezadostni količini se nahajata ti snovi v repi, pesi, korenju, krompirju, v žitni slami, sirotki, senu iz kislih trav (z močvirnatih zemljišč), ter v onem, ki smo ga pridelali na takih zemljiščih, ki jim primanjkuje apna in fosforove kisline (n. pr. ilovnata zemlja.)

Živinorejec, ki pozna navedene lastnosti piče, more sam takoj ugotoviti, ali dobiva njegova živina dovolj fosforove kisline in apna. Če temu ni tako, lahko po potrebi krmo izpopolni. Živina, kateri se pokladajo seno in močna krmišča (pogače, oljnate preše), dobiva zadostno množino fosforove kisline in apna. Živina, posebno pa mladi prasiči, ki jo hranimo večinoma le z zeleno pičo, s krompirjem, repo, peso in deloma z zrnjem, nimajo dovolj teh snovi. — Tem jih torej treba nadomestiti, pa naj bo na ta ali na oni način. — Izpopolniti se da taka krma vsaj deloma z drobno, zmleto in izprano kredo. Če pa hočemo doseči popoln uspeh, nimamo drugih sredstev, kakor da pokladamo živini fosforovo kislo apno, tako zvano: *klajno apno*. Ta predmet dobiš lahko v raznih trgovinah, a ne povsod enako dobre kakovosti. Dobro klajno apno vsebuje približno 40 do 42% v želodčnem soku raztopne fosforove kisline.

Priporočljivo je, da se poklada klajno apno živini v sledečih slučajih:

1. Ako ima žival šibke kosti, posebno pa če trpi na kostolomnici. (Čitaj članek »Kostolomnica in slajnica pri živini« v današnji številki.)

2. Ako je žival breja. Taka živina rabi fosforove kisline in apna ne le za lastno telo, temveč v prvi vrsti tudi za razvoj zaplodka. Posebno potrebo do teh snovi čuti živina v drugi dobi brejosti in med dojitvijo.

3. Mladi živini, da se njeno okostje dobro razvije in utrdi.

4. Ko pokladaš živini slabo seno ali rezanico, ali seno s pustih travnikov.

5. Molznim kravam, ker rabijo te snovi za mleko.

6. Ako napajaš živino z mehko vodo (deževnico).

7. Ako pokladaš kislo klajo (pridelano na močvirnem svetu) ali tako hrano, ki se rada skisa v črevah.

8. Ako živina boleha.

9. Ako pokladaš živini repo, peso, krompir ali korenje.

10. Ako se živina slabo razvija, če ima premalo krvi in ako postaja plemenska živina mršava brez vidnih znakov bolezni.

Kedaj naj pričnemo pokladati klajno apno? Kakor hitro zapaziš, da živina boleha ali pokazuje kakšno razvado, moraš začeti s pokladanjem klajnega apna. Goveji živini, ovcam, ter prasičem podajaj ga na ta način, da ga najprej nekoliko poškropiš z vodo, na to primešaj ga detelji, oblodvi ali rezanici. Konjem potrosi klajno apno po senu, ki si ga prej poškropil z vodo.

Koliko klajnega apna pokladajmo živini dnevno? Odraslemu konju 15 do 20 g, odrasli goveji živini 25 do 40 g, pitanemu volu 40 do 50 g, odrasli ovci 10 do 20 g, odraslemu psu 2 do 5 g, mladem psu 0,25 do 0,50 g, odraslemu prasiču 10 do 20 g, žrebetu in teletu 8 do 15 g, jagnjetu in mlademu prasiču 3 do 6 g, piščetu 0,50 do 1 g, kokoši 1 do 2 g. — Breji živini podajaj 2 do 10 g več dnevno.

Ni treba, da apno vsakokrat posebej stehtaš. Jemlji ga z žlico. Navadna velika žlica vsebuje krog 20 g, mala pa krog 10 g.

Izborno klajno apno ima v zalogi Slovensko kmetijsko društvo v Gorici, Via Carducci št. 6 na dvorišču.

Mlekarstvo.

POPRAVEK.

V 3. številko našega lista se nam je vrinila na strani 49. v članku: »O lastnostih mleka« pomota. V drugem stolpcu v dvajset in eni vrsti stoji: toplini (40°)... kar ni prav. Pravilno se mora glasiti: toplini (4°)....

Ing. Podgornik Anton:

O VPLIVIH NA MNOŽINO IN KAKOVOST MLEKA.

Na tvorbo mleka, na njegovo množino in kakovost morejo vplivati dokaj različne okolnosti, med temi pa posebno sledeče: zmožnost ali sposobnost za mlečnost pri tej ali oni pasmi in pasamezni živali, starost, čas mlečne dobe, čas skolitve, pojatev, krmljenje, oskrbovanje, letni čas, gibanje in delo, vreme, moljenje in boleznj.

1. Kako je z zmožnostjo za mlečnost pri tej ali oni pasmi in pri pasameznih živalih? O dobičkonosnem mlekarstvu je mogoče govoriti šele, če imamo in redimo takšne živali, ki nam dajejo dosti in tudi po kakovosti dovolj dobrega mleka. So goveje pasme, ki se odlikujejo posebno po svoji mlečnosti. Semkaj spadajo pred vsem nižinske pasme, kakoršna je n. pr. holandska pasma. Nižinske pasme imajo veliko mleka, ki pa je navadno bolj vodeno in manj tolsto. Gorske ali hribovske pasme pa, med katere prištevamo švicarsko rujavo pasmo, simodolsko pasmo, pincgavsko in iz te izšlo belansko pasmo itd., so sicer nekoliko manj mlečne nego nižinske pasme, zato pa imajo navadno bolj tolsto mleko. Vendar pa ne smemo misliti, da so vse krave, ki spadajo le eni ali drugi mlečni pasmi, tudi že dobre mlekarice. Če namreč imenujemo kakšno pasmo mlečno, hočemo s tem le reči, da je velika večina krav dotične pasme zelo mlečna, nikakor pa vse krave po vrsti. Pripravljeni moramo biti torej vedno na to, da se dobijo med kravami te ali one mlečne pasme tudi takšne, ki so slabe ali celo prav slabe mlekarice. Pri eni in isti pasmi pa so lahko tudi krave, ki imajo sicer približno enako množino mleka, toda kako-

vost mleka posameznih krav je različna. Ta razlika se kaže posebno v mlečni tolšči. Če imamo dve kravi s skoraj enako ali morda celo enako množino mleka, toda z različnim odstotkom tolšče, je brez drugega za nas večje gospodarske vrednosti tista, ki ima povprečno višji odstotek tolšče v mleku. Že iz tega razvidimo, da je za množino pa tudi za kakovost mleka pred vsem merodajna in mnogo bolj važna poedina žival kakor pa pasma, k kateri spada.

Z zunanjim vplivanjem in delovanjem, kakor n. pr. z izdatnim in dobrim krmljenjem in s posebno dobro in redno oskrbo, sicer lahko izboljšamo nekoliko množino in kakovost mleka. Vendar pa je to mogoče le do one meje, do katere sega prirojana ali podedovana zmožnost za mlečnost pri dotični živali. Pri kravi, ki ni že po svojem pokolenju takorekoč oblagodarjena z zmožnostjo za obilo tvorbo in izločevanje mleka, bi se le neznatno izboljšala mlečnost, če tudi bi jo še tako dobro krmili in oskrbovali ter sploh uporabili in navajali vsa možna sredstva, s katerimi se da vplivati na množino in dobroto mleka. Iz slabe mlečne krave se nam torej ne posreči napraviti dobre mlečne krave. Le sposobnost ali zmožnost vimena in vsega telesa posamezne krave omogoči, da se iz zadostne in primerne krme proizvajajo več mleka.

Če hočemo torej izboljšati in zvišati mlečnost krav, ne smemo nikdar misliti, da je za mlečnost že vse storjeno, če smo prišli ali si nabavili živali te ali one mlečne pasme. Pač pa moramo gledati, da odbiramo za nadaljno plemensko rejo le najboljše krave-mlekarice in odstranjujemo takšne, ki so slabe za mleko. Ne zadostuje pa odbirati samo krav, temveč moramo pri tem uvaževati tudi plemenskega bika. Le če bomo uporabljali za plemensko rejo takšne krave in bika, o katerih vemo, da so posebno glede mlečnosti dobrega pokolenja, bomo prišli do bolj mlečnih živali, kakor pa jih imamo danes. V tem pogledu se ne more nikdar dovolj povdarjati posebna važnost dobrega plemenskega bika, kar

se pri nas še vedno premalo upošteva v veliko škodo naše govedoreje in kmetijskega gospodarstva sploh.

2. *Starost krav tudi vpliva na množino in kakovost mleka.* Krave prvesnice imajo malo mleka. Na to se do 5. leta množina mleka navadno viša, na kar se potem skoraj redno začne polagoma nižati. Poleg množine mleka pa istočasno prične pojemati tudi odstotek mlečnih suhih snovi in posebno mlečne

tolšče. Tudi imajo stare krave večkrat že pokvarjeno vime, vsled česar je njih mleko manj sposobno posebno za izdelovanje tolstih sirov. Iz teh vzrokov ne kaže držati v hlevu prestarjih krav. Prodajo naj se po 7. ali 8. teletu za meso. Le krave z izredno visoko plemensko vrednostjo nam kaže, rediti tudi še dalje, da pridemo do čimveč enakovrednega zaroda ali potomstva.

(Dalje.)

Vojna odškodnina.

IZPLAČEVANJE ODŠKODNINE.

Finančna intendantca v Trstu, v katere delokrog spadajo tudi vse vojno odškodninske zadeve novih pokrajin, je meseca marca izdala poseben proglas glede postopanja pri ugotavljanju in izplačevanju vojne odškodnine. Proglas izvaja:

»Finančni intendantci prihajajo nujne prošnje, naj bi se likvidacija in plačevanje vojne škode pospešila. Razni oškodovanci prihajajo iz oddaljenih krajev osebno prosit, naj bi se njihova prošnja rešila. Pri tem imajo velike stroške in zamude, in to zastoj. Drugi oškodovanci se poslužujejo posredovalcev, ker upajo, da bodo te osebe kakorkoli dosegle, da se njihova prošnja prej reši. Te osebe pa zasledujejo skoraj vedno s svojim posredovanjem le svojo lastno korist.

V starih pokrajinah kraljestva se vse to ne godi. Vojni oškodovanci naj vedo, da se bodo najdalje v treh mesecih pregledale vse prošnje, ki se nahajajo pri finančni intendantci. To pregledovanje obstoji v tem, da se ugotovi, ali so posamezne prošnje opremljene z vsemi listinami, ki so potrebne za likvidacijo in nastopno izplačilo vojne odškodnine. Ako manjka kaka listina, jo intendantca zahteva, in ako kakšna ni v redu, poskrbi, da se spravi v red. Da se dobi vsaj približna slika o postopanju s prošnjami, bodi omenjeno, da je samo en oddelek podvrgel pregledu v preteklem mesecu februarju 5766 prošenj. Dokler intendantca ne dobi odgovorov ali se ji ne povrnejo popravljene listine, do te-

daj ne more izročiti posameznih prošenj v likvidacijo. Vojnim oškodovancem ni treba torej delati poti, ki so združene z velikimi stroški, ker lahko vprašajo za pojasnila pismenim putem. Taka pojasnila pa dobijo le tisti, ki jim je bil konkordat homologiran pred 1. aprila 1922. Glede konkordatov, ki so bili pozneje homologirani, finančna intendantca ne more dajati obvestil, ne da bi povečala števila uradnikov. Sedaj je nameščenih pri sami intendantci nad 100 uradnikov, a povečati njihovo število bi bilo mogoče tudi zato, ker bi ne bilo prostora. Že sedaj je po nekaterih sobah velika gneča. S prošnjami za obvestila pa se reševanje prošenj ne povspešuje, temveč le zavlačuje. Lahko se trdi brez skrbi, da bi se pretiravalo, da vsled dajanja obvestil, ki zraven tega nimajo nikakega končnoveljnega pomena, zastane najmanj 1000 prošenj na mesec. Tozadevni obiski so torej oškodovancem na veliko škodo.

Na drugi strani pa se vojni oškodovanci opozarjajo, da je gosp. min. predsednik podpisal, da mora tržaška finančna intend. izdati vsaj 3000 likvidacij na mesec. Uradovanje je sedaj organizirano na način, da se bo to število v najkrajšem času ne samo doseglo, temveč tudi prekoračilo. Vendar pa je jasno, da bi stalno povpraševanje po prošnjah onemogočilo intendantci ta uspeh ter znatno zakasnilo likvidacijo, ker se s tem uradniki stalno motijo pri delu. Vsled tega naj se prizadeti vzdržijo sličnega brezplodnega povpraševanja, ker je to v njihovem interesu.

Vinogradništvo.

M. A.

UMETNA GNOJILA
V VINOGRADU.

Vina z malo fosforne kisline izgubila so jako hitro svoj aroma. Vzdrževala so se samo nekoliko let. Na fosforni kislini bogata vina pa se morejo hraniti mnogo let, njihova dobrota se pri tem ne pokvari. O resničnosti te trditve ne moremo dvomiti, ako pomislimo, da se nahaja v 100 litrih vina 2,5 do 4,5 gramov fosforne kisline in da se temu primerno menja tudi dobrota, buket in stanovitnost vina. Z uporabo Tomasove žlindre in kajnita dosežemo lahko za 35 in več odstotkov boljšo letino, med tem ko sta se povečala pridelek mošta nad 57% in množina sladkorja nad 7%. Umljivo je, da se more tudi v vinogradu z uporabo umetnih gnojil povečati pridelek in sicer v količini in kakovosti.

Tudi glede izvršitve gnojenja ima umetno gnojenje prednost pred hlevskim gnojem. Prvo se navadno lažje izvede in stane mnogo manj nego gnojenje z velikimi množinami hlevskega gnojja. Resnica te trditve bo jasna takoj vsakemu vinogradniku, ako upošteva, da se nahaja v 200 kg čilskega solitra, v 200 kg Tomasove žlindre ter v 150 kg 40% kalijeve soli, torej skupno v 5,5 meterskih stotih umetnega gnojila več dušika, fosforne kisline in kalija nego v 100 meterskih stotih najboljšega hlevskega gnojja.

Ako si predočimo poglobitve pogreške, ki se delajo, kadar rabimo umetna gnojila v vinogradu, sta osobito dva, ki zaslužita posebne graje in sicer: prvič uporaba umetnih gnojil, ki niso sposobna za gnojenje v vinogradu in drugič nepravi čas gnojenja. Kajnit, ki ima v sebi poleg žvepleno-kislega kalija razne snovi, katere povzročajo, če pridejo v zemljo v preobliki množini, da se zemlja oškori in strdi, nadomesti se najboljši s 40% kalijevo soljo. Ako se rabi kajnit v manjši množini, ne nastopijo sicer te nepravilike, boljše pa je vendar, da rabimo

40% kalijevo sol; njena vrednost je bila ponovno dokazana v zadnjih letih. Ne smemo se plašiti višjih cen te soli in sicer radi tega ne, ker trta ne zahteva le umetnega gnojila v najprimernejši obliki, marveč ga tudi z večjimi in boljšimi dohodki poplača. Pretirana varčnost ni tu na mestu. Glavno načelo naj ti bo: v vinogradu uporabljaj le taka gnojila, ki izboljšajo množino in dobroto vina.

Kriva varčnost v vinogradu pa je tudi še mnogokrat v drugem oziru za uspeh usodepolna, če zapelje namreč do rabe premajhnih množin umetnih gnojil. Da dobimo v tem pravo mero, je potrebno, da razločujemo gnojenje mladih nasadov in starih vinogradov. V mladih nasadih moramo rabiti mnogo hlevskega gnojja, da se tla obogatijo z redilnimi snovmi. Prerano gnojenje z veliko množino hlevskega gnojja pa je smatrati po drugi strani za veliko potratno, ker se je ravno najbolj dragi del istega, dušik, do časa, ko dospejo korenine v dotično zemeljsko plast, že davno izpral in poizgubil. Mnogo boljše je zato, če se poseje, predno se napravi nov vinograd, po dotičnem zemljišču kako rastlina za zeleno gnojenje, kakor detelja ali grašica, ki se v jeseni, predno se za vinograd rigola, podorje. Obenem se doda zemljišču na hektar 8 do 10 meterskih stotov Tomasove žlindre ali 9 do 5 meterskih stotov superfosfata in 4 do 6 meterskih stotov kalijeve soli. Stroški za tako gnojenje niso sicer neznatni, rastlinam se pa zato zagotovi za mnogo let bogata zaloga potrebnih redilnih snovi, osobito tedaj, ako se pripomaga od časa do časa z manjšo množino umetnih gnojil, ki zadosti potrebi trte po redilnih snoveh. Pozneje, ko je vinograd že zasajen, ni več mogoče izdatnejše gnojiti spodnjih tal, ker pridejo redilne snovi pri poznejšem gnojenju z umetnimi gnojili vendar več ali manj k vrhu. Za vinograde, ki že rodijo, se lahko odmeri manjša množina umetnih gnojil, približno četrti del.

(Dalje.)

Ali si poravnal naročnino za „Gospodarski vestnik“?

Strekelj Josip:

STRUPENA ROSA.

Pred leti so menili naši zemljaki, da kakor je strupena rosa prišla, (pred okoli 38 leti,) tako, da tudi mine. Varali so se, ker neče in še neče, čeravno se ji uspešno branimo. Odganjamo jo brezobzirno iz vinogradov, sadovnjakov, krompirjišča in kadar se prikaže, pa vendar naše moči pešajo. V delu se držimo dokaj moško in ni kaj reči, ali zaloga dohodkov, zakladanje denarja za drago galico, to nam je začelo nekam odrekati. Skušajmo v tekočem letu voditi boj s cenejo tekočino, s takozvano Martinijevo mešanico. Nič ni to novega — povdarjam to, ker naš človek ne zaupa novotarijam, dokler ne potipa — ampak, to je navadno bordoška mešanica vode, raztopljene bakrene galice in apnenega beleža, kateri dodamo še galun. Galun namreč poveča sprjemnost modre galice, da ostane na

rastlini več časa. Vemo namreč, da se strupena rosa (peronospora) ne prikaže, t. j. njeni trosi ne vstlijejo tam, kjer je galica, ker ta učinkuje strupeno na trosavo kaljivost. Ako galico dež izpere ali da odpade, zlasti, ako je preveč apna v mešanici, je nevarnost tukaj.

Poskusi so dokazali, da zadošča polovična in tudi manjša množina bakrene galice, ako dodamo še galun. Zato naj se vzame na 1 hl vode $\frac{1}{2}$ kg bakrene galice, $\frac{1}{2}$ kg galuna in primerno množino apna, katero določimo z belim fenoltalenovim ali z rdečim lakmusovim papirjem. V prav nizkih, za peronosporo najugodnejših legah, vzemi največ $\frac{3}{4}$ kg bakrene galice, $\frac{3}{4}$ kg galuna, katero nevtraliziraš z ravno zadostno množino apnenega beleža.

Če se bojiš, da ti bo vreme nadlegovalo, in da se ti zmes ne skvari, doloži ob pripravljanju na vsak hl mešanice še 6 dekagramov sladkorja. Tako pripravljena mešanica se ohrani več dni.

Kletarstvo.

RABA ŠPANSKE ZEMLJE ZA ČIŠČENJE VINA.

Nekateri izkušeni kletarji prav to plo priporočajo rabo španske zemlje za čiščenje motnih vin, ki niso še povsem mirna. Ker imajo naši vinorejci v letošnjem letu — žalibog — preveč prilike, rabiti razna sredstva za popravljanje svojih vin in ker igra med temi ravno španska zemlja važno ulogo, ne bo odveč, ako podamo nekaj navodil, kako jo moramo pravilno rabiti.

Špansko zemljo ima v zalogi v Gorici »Vinoagraria« (g. Ušaj Just), dobi pa se tudi po mirodilnicah. Ako hočemo očistiti en hl vina, rabimo 200 do 500 g te zemlje. Hraniti jo moramo v zračnih prostorih, najboljše še v neprodirno zaprtih škatljah, ker se drugače nasrka raznih duhov, ki vplivajo pri rabi tudi na vino. Zemlja, ki jo dobiš v mirodilnicah, diši včasih prav močno po raznih mirodilniških predmetih. Radi tega moraš do dobra odstraniti te duhove iz nje, predno jo dodaš vinu. To dosežeš najhitreje še na ta način, da zemljo postaviš v pri-

merno posodo in zaliješ potem na njo čiste, mrzle vode. Ker se nahaja navadno v kepah, je priporočljivo, da jo nekoliko raztolčeš, predno jo deneš v vodo. Potem pa vse dobro premasti z roko in premešaj. Ko se zmes poleže, odlij polgoma vodo, nalij pa drugo svežo. To ponavljaljaj tolikokrat, dokler voda nima več duha. Navadno se z dvakratnim namakanjem odpravi vsak duh.

Ko si to dosegel, nalij na špansko zemljo nekoliko vina, zmešaj potem vse skupaj in zlij le tekočo tvarino (brez morebitnih kep) v vino, ki ga nameravaš čistiti, vse skupaj pa potem v sodu dobro premešaj. Sod napolni na to z vinom. Ko si to izvršil, sod dobro zavehaj ter pusti vino in sod vsaj teden dni pri miru. Ko se je vino učistilo, pretoči ga na čisto. Predno pa pričneš pretakati, potolči z lesenim kladivom po stranskih dogah soda, da na ta način spraviš uložano zemljo popolnoma na dno, da se ti vino pri pretakanju ne zmoti. Če bi ti to navodilo ne zadostovalo, obrni se do strokovnjaka za nasvet.

V r t n a r s t v o .

KAKO PREŽENEŠ KUKCA?

Večkrat se pripeti, da je grahovo seme, ki ga nameravamo posejati, polno graharjev ali kukcev, to je majhnih zuželk, ki so uničevalke grahovitih zrn. Da ni priporočljivo tako seme spravljati v zemljo, je jasno. Treba je torej, da se živalice spravijo iz graha pred rabo. To dosežeš najlažje in najprej na ta način, da vsuješ zrnje v primerno posodo in naliješ potem v njo vode do vrha. Voda mora stati nad grahom vsaj 15 cm visoko. Grah pusti v vodi en dan. Če pogledaš naslednjega dne, kakšen učinek je rodilo to delo, boš videl vse kukce na vrhu vodnega zrcala. Da to zalego umeriš, pa moraš dati v vodo, v kateri se nahaja grah, nekoliko lesnega pepela, zelene galice in kuhinjske soli. Najboljše je, da vzameš na vsakih pet kg graha 15 g zelene galice, pest pepela in pest soli. Ako graha, ki si ga tako očistil škodljivih kukcev, ne poseješ takoj, ocedi polagoma vodo iz posode, potem pa razširi grah na redko, da se lepo osuši.

OBREZOVANJE VRTNIC.

Važen posel za cvetličarja spomladi je obrezovanje. Predno izvršiš to opravilo, moraš pri vrtnici dobro pogledati, kake rašče je, to je, ali poganja šibko ali krepko. Če je vrtnica močno in krepko pognala, ali če se morda že vzpenja, skrajšaj mladike prav malo, drugače bi se ti znalo pripetiti, da odrežeš lahko ravno oni del mladike, ki bi pognal cvetje. Pri šibkih vrtnicah, pa je priporočljivo, da skrajšaš mladike precej močno. Šibka vrtnica namreč nastavlja običajno cvet na spodnjem delu mladike. Pri obrezovanju pazi prav posebno na to, da ustvariš vrtnici lepo pravilno krono. Ako bi katera mladika, ki jo smatraš za potrebno pri vrtnici za pravilnost krone, rastla preveč navpično ali si sama ustvarja lastno krono, ne odreži je, čeravno lahko mladika nerada cvete. Pusti jo, a obrni jo navzdol. Potem bo poganjala sicer bolj šibko, a cvetela pa bo. In s tem bo vendar dosežen tvoj namen.

D a v k i i n p r i s t o j b i n e .

Gč.:

OBČINSKA DAVŠČINA NA ŽIVINO.

V zmislu italijanskega občinskega in pokrajinskega zakona je občina vse nekaj drugega, kakor je bila prej po avstrijskem občinskem redu. Cela vrsta poslov in opravil, ki so prej spadali v delokrog države in dežele, bremeni sedaj v zmislu novih predpisov, občinsko blagajno. Mnogo nalog, o katerih se avstrijski občini še sanjalo ni, morajo sedaj naše županije izvrševati, in to deloma obvezno, deloma pa neobvezno. Naravno je torej, da je morala državna oblast dati tudi občini primernih virov na razpolago, iz katerih more črpati v zadostni meri sredstva, ki so potrebna v kritje izdatkov za opravljanje vseh poslov širokega svojega delokroga. In tu je država postopala res na iznajdljiv način. Pribila je občini pravico, uvajati celo vrsto samostojnih občinskih davščin, ki niso bile do sedaj pri nas v navadi. Med temi je posebno ena davščina, ki jo naši

živinorejci gledajo s strahom in nezaupanjem: ta je občinska davščina na živino. Ne bo odveč, ako torej tudi mi izpregovorimo par besed o tem novem davku.

Po členu 8. zakona z dne 26. julija 1886 št. 4513 so občine upravičene uvajati poseben občinski davek na posamezno glavo one živine, ki jo našteva zakon ne glede na spol. Deželni upravni odbori posameznih pokrajin sestavijo pravilnike in določijo živino, ki jo smejo občine v dotični pokrajini obdačiti. V furlanski pokrajini, kamor spadajo skoro vse županije bivše goriške dežele, se lahko obdači sledeča živina do najvišje meje: voli 20 L, krave 17 L, biki 35 L, ovce 1 L, ovni 0.70 L, koštruni 0.80 L, koze 1.20 L, kozli 1.50 L, konji in kobile 14 L, žrebci 120 L, mezgi in mezge 10 L, osli in oslice 4 L, junci in junice do 3 let 10 L. — Ni pa rečeno, da občina mora obdačiti vso naštetu živino v najvišji označeni izmeri. Lahko gre

tudi pod te zneske, a čez nje pa nikakor ne sme. Opozarjamo izrecno, da prasiči pri tem davku še ne pridejo v poštev.

Tarife za tržaško in istrsko pokrajino nam niso znane. A smatramo, da ve-like razlike ne bo.

Obdačiti se ne morejo: konji do 3 let, osli in mezigji do 2 let, teleta do 1 leta, jagnjeta in kozlici do 6 mesecev.

Davek na živino se plačuje v naslednjem letu, a po stanju živine, ki jo je kdo posedoval na dan, ko je potekel rok za prijavo, to je navadno dan 20. nov. vsakega leta. Poznejše izpremembe ne uplivajo na davek. Če kdo pripelje živino po omenjenem roku v občino, ni dolžan plačati za dotično leto davka v dotični občini, a tudi če kdo svojo žival proda, ni oproščen davka. *To je, kjer je bila žival 20. novembra, v fisti občini se*

davek plača in za ono število glav, ki jih je živinorejec dotičnega dne posedoval. Tako določa pravilnik za turlansko pokrajino.

Občina ima pravico, ugotoviti po posebni komisiji, ali so prijave točne. Za nepošteno prijavnike so določene denarne globe. Globi zapade tudi oni, ki bi ob času prijavljanja ali pregledovanja namenoma le začasno skrili ali odgnal svoje živinčce, da se lahko odtegne plačilu davka. To je hud prestop, ki se strogo kaznuje.

Predpisane davščine se potem izterjajo v obrokih, ki jih določi starešinstvo posamezne občine v posebnem občinskem pravilniku potom davčnega izterjevalca, ki pobira državne neposredne davke in doklade.

D o p i s i.

S Kanalskega. — Kakor vse kaže, korakamo v kaj kritično dobo. Seno, naš glavni pridelek in najvažnejši vir dohodkov v povojni dobi, leži do sedaj skoraj vse še nerazprodano doma, kajti popraševanje po njem je zelo neznatno, a še to po tako nizki ceni, da bi z izkupičkom ne pokrili nitj stroškov za pridelovanje.

Drug važen vir dohodkov, drva, je žal tudi že vsahnil. Gozdove, katerim je vojna še prizanesla, smo do skrajnosti ogolili, da smo se s tem preživljali. — Še celo za vino je marsikateri naš gospodar prejel še do lanskega leta kakšen stotak. A letos? Naša sadjereja je za mnogo let uničena, a ostali poljski pridelki kakor žito, krompir, fižol, zadoščajo komaj za nekaj mesecev preživljenja.

Mnogo naših ljudi, je bilo zaposlenih nekaj let pri vzpostavitvenih delih, a danes tovrstnega zaslužka ni več.

Dohodki pičli — a izdatki pomnoženi. Pomanjkanje denarja je veliko in

opaža se žalostno dejstvo, da se je začelo pogrezati naše ljudstvo zopet v dolgove, iz katerih se je bilo komaj rešilo. Izseljevanje v tujino je na dnevnem redu. Ali naj v očigled temu položaju obupamo? Ne! Našemu gospodarstvu bo treba poiskati novih smernic. Naša zemlja je ustvarjena za živinorejo in treba bo poprijeti se umno in v razširjenem obsegu te panoge kmetijstva, katera je v današnjih razmerah še najbolj dobičkonosna. Pri obnavljanju sadovnjakov se je treba ozirati na one vrste sadja, ki ga bo mogoče tudi vnovčiti. Pri tem pa ne smemo pozabiti na — murvo. V nekaterih krajih našega okraja so se že pred vojno uspešno bavili z gojenjem sviloprejk in vsekakor bi kazalo, posebno dandanes, oprijeti se, kjer so zato dani pogoji, tega novega in plodonosnega vira dohodkov.

Sicer pa se tudi murvino listje prav lahko in dobro proda, kajti povpraševanje po njem je tudi v naših krajih od leta do leta večje. — *M. F.*

V p r a š a n j a i n o d g o v o r i.

Št. 15. — *J. G. v S.* — Ali je sirotka iz mlekarne, v kateri se siri mleko s tekočim siriščem, užitna za mlada teleta

ali za mlečne krave? Tukaj je govornica, da sirotka ni užitna in da škoduje živini.

Odgovor: Sirotka je ostanek, ki ga

dobivamo pri izdelovanju sira. Ker se navadno povsod po naših sirarnah dobiva iz sirotke tudi skuta, ostane končno v sirotki le malo redilnih snovi. V 100 kg takšne sirotke je povprečno: 93.79 kg vode, 0.6 kg beljakovine, 0.07 kg toščice, 5.1 kg mlečnega sladkorja, 0.44 kg rudninskih snovi ali pepela. — Najizdatnejše se da izkoriščati sirotka po prasičih, ki so nad 4 mesece stari in pred vsem namenjeni za pitanje. Takšnim prasičem pokladajmo sirotko skupno z drugimi krmili. Kakor na vsako drugo krmilo, je treba tudi na sirotko začeti privajati prasiče s prav majhnimi količinami. 4 mesece stari prasiči lahko dobivajo 3 l, 5 do 6 mesecev stari 5 l, 7 do 8 mesecev stari 6 do 8 l in 9 do 12 mesecev stari 10 l sladke sirotke na dan in glavo. Ker je sirotka zelo vodena in je v njej tudi nekaj kisline, se rada in hitro skvari. Skvarjena sirotka pa lahko škoduje tudi pitanim prasičem. Vsled tega naj se kolikor mogoče sveža uporabi in pokrmi. Drugim domačim živalim sirotke ne priporočamo pokladati, lim sirotko ne teletom, mlademu govedu in posebnim kravam. K večjemu bi sirotko lahko krmili čez 3 do 4 mesece starim teletom, ki smo jih določili le za opitanje in prodajo v mesnico in ne za plezensko rejo. Istotako lahko krmimo s sirotko tudi drugo pitalno govedo. Tudi če bi hoteli pokladati sirotko doječim svinjam, je treba, da smo pri tem zelo previdni in oprezní, ker drugače je boljše, da tega ne delamo. Ip.

Št. 16. — A. K. O. št. 28. — Vprašanje: Imam lepo veliko 8—9 let staro, 5 mesecev brejo, dobro oskrbovano kravo, katera od 6. zjutraj do 9. ure zvečer skoraj nikdar ne leže. Kaj bi bilo temu vzrok? Sosed mi je rekel, da jo gotovo nekaj tišči v želodec.

Odgovor: Opažamo, da goveja živina, tudi konji takrat ne ležejo, ko jim vleganje provzroča bolečina. Bolezen se zamore nahajati v notranjih delih telesa, pa tudi lahko v nogah. Ako bi bila Vaša krava nekaj požrla, ter bi jo v želodec zbadalo, bi to gotovo opazili po drugih znakih, recimo, bi se sušila, bi slabše prežvekovala, bi stokala in bi nam Vi to prav gotovo navedli. Pa vse-

ga tega pri Vašem govedu ni. Bilo bi bolj možno, da čuti krava bolečine pri vleganju v nogah ali pa sploh v kosteh. Kravite kravo dnevno s klajnim apnom, vsak dan priložite eno žličko k otrobom skozi mesec dni. Ako ne bode bolje, pridite ob priliki osebno v naše uredništvo, kjer je vsak četrtek strokovnjak-živinozdravnik brezplačno na razpolago.

Št. 17. — F. C. iz G. — Vi pišete: V prvi številki »Gospodarskega vestnika« je bilo v članku o žganjekuhi izračunjeno, da se plača od kotla, ki drži en hektoliter 153 lir. Jaz pa imam kotel, ki drži 110 litrov, pa so mi izračunali, da moram plačati veliko več, kakor je bilo v Vašem listu navedeno. Kako je to?

Odgovor: Vam je najbrže računala financa, da Vi napolnite svoj kotel dnevno *dvanajstkrat*, in ne samo *desetkrat*, kakor je bilo računano v navedenem primeru v dotičnem članku. Zato ta razlika v odmeri pristojbine.

Št. 18. — G. R. iz V. — Vi pišete: Vsled pomanjkanja dela, sem že dalje časa brez zaslužka. Ker ni upanja, da bi bil zaposlen v domačem kraju, mi ne preostaja drugega, kakor iti s trebuhom za kruhom. V enakem položaju se nahaja več mojih znancev v naši vasi. Ker se nameravajo tudi ti izseliti, prosim, da nam sporočite, katere listine so potrebne za dosego izseljeniškega dovoljenja, in kam naj se obrnemo za izposlovanje istega.

Odgovor: V Gorici se nahaja posebna *izseljeniška poslovalnica* v Via Ceconi št. 7, ki Vam pojde v vsem na roko, ako se obrnete na njo. Listine, ki jih rabite kot priloge prošnji za izseljeniško dovoljenje so sledeče: Rojstni list, potrdilo državljanstva, нравstveno izpričevalo (podpisano tudi od kr. orožnikov), izjava, da ni zadržka (podpisana tudi od kr. orožnikov) in izjava o izpolnjeni vojaški obveznosti, ako je prosilec služil v avstrijski armadi. *Vse te listine mora izdati pristojno županstvo na koleka prostem papirju*. Dalje so potrebne še sledeče listine: Vojaška odpustnica, ako je prosilec služboval v italijanski armadi, ki jo dobi pri pristojnem vojaškem okrajnem poveljništvu; delavsko

izpričevalo, ako je prosilec rokodelec, ki ga izstavi podjetnik = delodajalec; zdravniško izpričevalo kateregakoli zdravnika, potrjeno od županstva; kazenski list, ki ga dobi pri kazenskem in civilnem sodišču in končno dve lastni sliki, lastnoročno podpisani in potrjeni od županstva.

Št. 19. — V. B. iz G. — Vi pišete: Ker nisem mogel prodati svojega vinskega pridelka na debelo, sem bil prisiljen otvoriti osmico, in tako na drobno razpečati svoje vino. Pri tej priliki sem moral plačati krog 45 lir od hektolitra financi v A. Prosim, da mi pojasnite, ali je v tej svoti všteti tudi že vinski davek, ali pa bom moral še posebej plačati ta davek? Plačal sem leta 1923.

Odgovor: To kar ste Vi plačali pri užitninski poslovalnici v A. je bila le užitnina od vina, ki ste ga priglasili za nadrobno razprodajo. V znesku 45 lir

od hl je všteta temeljna državna užitnina in pa razne doklade (deželne, občinske, šolske in cestne). Če bi n. pr. prodali Vi svoje vino na debelo kakemu stilničarju, bi moral pa on poravnati znesek pod naslovom »užitnina vina« odosno oni, ki bi njegovo vino popl. Državni davek na vino pa je povsem nekaj drugega. Ta davek plača ozirom odgovarja za njegovo plačilo napr. državi v vsakem slučaju pridelovalec na, to je vinogradnik. Davek znaša (dvajset lir) od vsakega pridelane hektolitra vina, odstevisi gotove količine za družinske potrebe in pa odbitke, jih zakon natančno določa. Iz tega sledi da bi morali Vi, razen užitnine, plačati za v osmici na drobno potočeno lastno vino, poravnati še 20 lir državnega vinskega davka za vsak hl lastnega vinskega pridelka po navodilih finančnega tehničnega urada, ki so jih svoječasi dobila vsa županstva.

D r o b i ž .

Zivinski semnji v furlanski pokrajini so od srede marca zopet dovoljeni.

Italijansko = jugoslovenske trgovske zbornice. — Pogajanja med Jugoslavijo in našo državo za sklenitev trgovinske pogodbe so dale povod, da so se v raznih mestih države ustanovile posebne trgovske zbornice, ki imajo namen pospeševati obojestranske trgovske odnošaje. Te dni so se vršila posvetovanja za ustanovitev take zbornice tudi v Trstu. Uspeh se je dosegel. Izvolil se je poseben odsek, ki ima nalogo, v najkrajšem času izvršiti vse predpriprave, da bo zbornica mogla pričeti svoje uspešno delo.

Sodno overovljanje prepisov in podpisov odpravljeno. — Kr. odlok z dne 28. februarja 1924 št. 270, objavljen v Uradnem listu z dne 11. marca 1924 št. 60, odreja, da od dneva razglasitve odloka, to je od 11. marca 1924 dalje, naše sodnije ne smejo več overovljati prepisov in podpisov listin v slučajih, kjer to overovljenje zakon zahteva. Od označenega dneva dalje je torej edino notar pristojen za te posle. — Mi še s tem ukrepom

ne moremo popolnoma strinjati, ker b. ureditev marsikatere zadeve zahtevali vsled te odredbe mnogo več izdatkov kakor do sedaj, ne da bi bila nujnost tega ukrepa razvidna in utemeljena.

Naseljevanje Čehoslovakov na Ruskem. — Zastopniki čehoslovaške republike se pogajajo v Moskvi s sovjetsko vlado o dovolitvi naselitve čehoslovaških državljanov na Ruskem. Sovjetska vlada jim namerava prepustiti 30.000 ha rodovitne zemlje na dolnjem Kavkazu, ob Volgi, pri Saratovu in Samari. Kakor poročajo češki časopisi, misli tudi oddelek za izseljeniške zadeve pri Masarykov akademiji dela na rešitev vprašanja čehoslovaškega priseljevanja v ruskih pokrajinah, ter dela na to, da dobi nekatere ugodne kraje kavkaškega ozemlja čehoslovaškim kmetiškim izseljencem. Rusija je dežela bodočnosti, zato bi tudi naši ljudje mnogokrat bolj pametno napravili, da bi se hodili s trebuhom za kruhom v Ameriko, kjer polagoma tonejo v angleškem morju, ampak hiteli med svoje severne brate v bogato rusko deželo. To pa še prav posebno se

ki, ko je naša država sklenila ugodno trgovsko pogodbo z Rusijo, s katero si zagotovila raznih ugodnosti za naseljenjanje delavcev, ki so italijanski državljani.

Zamenjava avstrijskih predvojnih papirjev. — Ob polomu je ostalo mnogo vrednostnih papirjev, last naših rojakov, v bankah pri avstrijskih bankah, kjer se radi še sedaj nahajajo. Te vrednostne papirje je žigosala vlada avstrijske republike, na kar jih naša država vsled tega žigosanja ni hotela zamenjati. Po posredovanju merodajnih trgovskih in gospodarskih krogov pa je osrednja vlada v Avstriji izpremenila svoje stališče in odredila, da prične finančno ministrstvo žigosati avstrijske predvojne vrednotice, tudi so te že žigosane od nove avstrijske ljudovlade, le da so lastniki — italijanski državljani pravočasno ugovarjali temu poslednjemu žigosanju. Ko bo to žigosanje izvršeno, se te vrednotice zamenjajo z obveznicami 5% italijanskega državnega posojila. To velja tudi za žigosane papirje, ki so si jih lastniki lastni spravili iz Avstrije in jih imajo pri sebi.

Državna pomoč po povodnjih in naravnih požarjih v pokrajini. — S kr. odlokom z dne 3. marca 1924 št. 109 (U. l. št. 61.) se je priznala pravica na podporo iz državnih sredstev onim občinam furlanske pokrajine, ki so trpele vsled nalivov in povodenj v letu 1923. Vrednotice izvršitev obrambnih nasipov, ureditev in poprav cestnih in vodnih naprav občin ali pa v ta namen ustanovljenih zadruga državne podpore v najvišjem iznosu 75% proračunjenih stroškov. Za kritje ostalega zneska pa si morajo ti činitelji priskrbeti posojila pri hranilnici in posojilnici (Cassa depositi e prestiti) v Rimu, povračljive v petdesetletnih obrokih. Polovico obresti teh posojil plača država. — Opozarjamo na naše občinske uprave s priporočilom, naj zaprosijo obljubljenе podpore. Saj je cela vrsta krajev v gorenji vipavski dolini in v hribih, ki so lansko leto prav tako trpeli po nalivih.

Kupna moč delavskih plač. — Kako velika razlika vlada danes v kupni moči delavskih plač sledi iz sledečih primerov: Delavec v cementni obrti si lahko

kupi z zaslužkom ene ure na Angleškem 2700 g kruha, na Švedskem 2600 g, v Nemčiji pa le 670 g.

Vinska kupčija. — Vsled trajnih in s tehtnimi razlogi podprtih posredovanj pri osrednji vladi glede zlih posledic, ki jih povzroča zastoj v vinski kupčiji, kaže da namerava vlada vendar izpremeniti svoje dosedanje nepopustljivo stališče napram upravičenim zahtevam vinorejcev. Merodajni krogi so prišli do prepričanja, da je v naši državi vino eden največjih pridelkov poljedelstva in da je treba to dejstvo upoštevati pri raznih ukrepih davčnega in trgovskega značaja. Vlada je sedaj zagotovila, da bo priznala vse mogoče olajšave pri izvažanju vina v tujino in da bo temeljito prevdarila vse ukrepe, ki morejo služiti v povzdigo vinogradništva in odstranila one, ki ovirajo njegov razvoj. Davek na vino pa ostane.

Zaslužki kmetijskih delavcev v Franciji. — Pred vojno je plačal francoski posestnik svojim delavcem približno 1000 frankov letno. Danes dobiva isti delavec krog 5000 frankov na leto in hrano. Razen tega je še delovni urnik skrajšan. Vse to povzroča, da je pridelek in dohodek posestev po vojni mnogo nižji od predvojnega.

Odpis davčnih glob. — Pri napovedovanju davku podvrženega čistega zemljiškega dohodka so davčni obvezanci v nekaterih pokrajinah prijavili namenoma napačne zneske. Ko so pristojne davčne komisije to ugotovile, so posameznike kaznovale z občutnimi globami. Radi tega je nastal med prizadetimi hud odpor. Finančno ministrstvo je sedaj odredilo, da se vse globe v celi državi odpustijo. Davčni izterjevalci ne smejo tedaj terjati teh glob, tudi če so bile že določene in vpisane v sezname.

Meterska mera je uvedena sedaj tudi na Japonskem in Kitajskem. Meter in kilogram rabi torej cel svet, le Anglija in Združene države amerikanske še ne.

Kako uničujemo koleke? — Koleke uničujemo s tem, da jih preluknjamo oziroma da napišemo odnoso natisnemo na nje s pečatom dnevnic in sicer je rabiti za to delo vsikdar le mastno črnilo.

Ušaj Just:

POMOČ BREZMATIČNIM DRUŽINAM SPOMLADI.

V zgodnji pomladi čebelar nikakor ne sme trpeti brezmatičnih družin v svojem čebelnjaku. Od takih družin ne moremo pričakovati nikake koristi, ker tudi če bi imele morebiti že izdelane matičnjake, bi se mlada matica ne mogla oploditi, ker ni troto. Ravno tako bi bilo brezmišlno, če bi hoteli brezmatično družino ohraniti s tem, da bi ji v tem času dodajali zalege in čebel iz drugih močnih panjev. Brezmatična družina peša vsled pomanjkanja naraščaja in volje do dela. Konec trpljenju takih družin napravi navadno izropanje.

Najboljša pomoč brezmatični družini je dodanje oplojene matice, ali pa združitve z drugo družino, ki ima oplojeno matico. V čebelnjaku imamo navadno v tem času eno ali več takih družin, ki sicer imajo matico, ali so iz enega ali drugega vzroka oslabele na število čebel. S tako, časih samo iz ene pesti čebel sestojajo družino, združimo brezmatični panj. Matico seveda moramo iz previdnosti najprej zapreti v matično kletko. Nato pregledamo satnice brezmatične družine z namenom, da morebitne matičnjake na njih zatremo. To je v pomladnem času lahko delo, ker je malo čebel in malo zalege.

Pri tem delu odstranimo prazne satnice in jih nadomestimo s polnimi iz panja, katerega hočemo pridružiti. Konečno preložimo v brezmatičnem panju s čebelami obloženo satovje iz medišča in na njih mesto pride šibka čebelna družina z matico v kletki in na svojih satnicah. Žrelo na medišču ostane zaprto, pač pa odkrijemo, ali bolje odstranimo matično rešetko, ki loči medišče od vališča. S tem je delo končano.

Čebele ponoči zapustijo medišče in se preselijo v vališče k tuji družini in matici. Tri do pet dni potem ostanejo

čebele zaprte, da pozabijo na svoj prejšni prostor. Med tem časom pustimo matico iz kletke. V slučaju, da je bila brezmatična družina šibka, pa ometamo dotične čebele k kakemu drugemu panju, ki potrebuje ojačenja. Tudi v tem slučaju je dobro prej matico zapreti v kletko, da jo priložene čebele ne bi poškodovale, ali celo umorile.

Jako dobro v obeh slučajih služijo pri združenju dim, ali škroplenje oslajeno vodo, kar pomiri čebele da se rajši sprijaznijo. Mešati v tem času med z vodo, mesto sladkorja, pa ne bi svetoval, ker duh po medu prav lahko povzroči ropanje.

Konečno omenjam, vsem čebelarjem znano, vendar ne od vseh čebelarjev dovolj upoštevano načelo, da le močna družina daje prihoda in koristi. Zato združite po dve, ali tudi več šibkih družin v eno močno.

V. J.:

KRMLJENJE ČEBEL.

O tem predmetu se mnogo piše in razpravlja v raznih čebelarških listih, kar kaže, da daja to opravilo mnogo skrbi. In to posebno, ko gre za zasilec krmljenje, da obvarujemo čebele po zimo.

Previden, izkušen čebelar uredi že jeseni pri vzimljenju svoje čebele tako da mu ta skrb o zimskem času odpade. V ta namen pregleda in pretehta vsak panj pri vzimovanju: a) ali ima dobro matico, b) ali ima dovoljno zalogo medu. Z večletnim opazovanjem bo z gotovostjo določil, koliko medu potrebuje posamezen panj čez zimo. Izkušnja kaže, da porabi dober panj čez zimo, to je od konca oktobra do konca februarja krog 2 kg medu. Moja tehtnica pravi, da so porabili v letošnji zimi panji po 1½ kg, le redko kateri po 2 kg.

Sploh moram reči, da so letos prezimile čebele s prav malo porabo medu. Temu je bilo vzrok stalno mrzlo zimsko

vreme. Bilo pa je vendar dovolj lepih dni, da so se mogle čebele sprašiti (sčisti.) Ob toplih in prav toplih zimah izletujejo čebele brezkoristno, iščejo v svojo pogubo cvetni prah v neverjetnih daljavah, izrabijo se same in povzijejo mnogo medu. Taka topla zima je bila leta 1918, ko je sijalo solnce v januarju tako gorko, da je leska pričela po malem cveteti v tem času. Čebele so pa glasno šumele in donašale obnožnino, katera še od daleč ni odgovarjala njih napredovanju in porabi medu. Do konca februarja so panji izgubili na teži do 4 kg, dasi je bilo že precej zalege. Čebele je bilo treba pozneje krmiti, da so se ohranile.

Za ugodno prezimovanje so bolj priporočljivi panji brez praznih medišč, pa raje nižji, kakor višji, ker prezimijo čebele z manjšo porabo medu. Ravno tako je prav, da so panji v čebelnjaku od zadnjih dni decembra, če so mrzli dnevi, naloženi eden tik drugemu in zgornji tesno združeni s spodnjimi ter ob straneh in zadaj toplo odeti. Ako je topla zima, pa je treba panje zadaj odkriti, da jim dohaja čist hladnejši zrak.

Ako solnce sije pretoplo na sprednje lice, je treba panje obsenčiti. Gotovo je, da pride čebelar do pravilnega ravnanja še le po večletni vaji v prezimovanju. Prezimovanje ni sleherno leto enako, temveč je odvisno od mrzlega ali toplega vremena. Potrebno je, da ima vsak že srednji čebelar svoj zapisnik, kamor redno in točno zapisuje vsako posebnost poedinih panjev. Vsak panj bodi zaznamovan s številko, po kateri vpisuje razne važnosti poedinega panja, kot vsebina medu, dobrot ljudstva, matice, itd., da zna že iz zapiska sklepati o vrednosti panja. Oni čebelarji, ki so pustili čebelam v panju dovolj medu pri vzimljenju, imajo mirno srce pri spomladnem pregledu čebel. Težje je onim, ki so pustili premalo medu, ali niso dovolj odeli svojih čebel v silnem zimskem mrazu. Čebele so jim v obeh slučajih najbrže poginile za lakoto. V prvem, ker niso imele dovolj medu, v drugem pa, ker so otrpnile vsled mraza in se niso mogle premikati po satovju za medom.

Čebelar pusti jeseni čebelam toliko medu, da jim ga sploh ne more zmanjkati. Naravno je, da moramo, če je potrebno, že jeseni dodati toliko medu, da ga bodo imele dovolj. Bolje je, da imajo čebele raje več medu. Kar ga jim prepustimo odveč, tega ne porabijo, temveč povzijejo le onega, ki jim je neobhodno potreben. Obratno sem zapazil, da panji, katerim smo pustili premalo medu, so še to malo hitreje porabili in shirali, kakor da bi jih skrb radi pomanjkanja silila, naj hitro pospravijo še ono, kar imajo.

Čebelar, ki je vzimil panje s premalo zalogo medu, imel bo večer križ. Treba mu bo krmiti in krmiti ter nepotrebno razburjati čebele, a pravega uspeha le ne bo imel s svojimi ljubljenkami.

Ako je čebelar tako nesrečen, da mora krmiti, naj pomaga svojim čebelam s tem, da jeseni uniči nekatere panje, pa doda med iz teh drugim. — in to v satovju. Sploh znano je, da najbolj pravilno je krmljenje z medom v satovju. Ako nimamo medenega satovja, tedaj je najbolj naravna hrana čebelam med od naših cvetočih dreves in travnikov.

Sladkor polagamo čebelam v skrajni sili, ako nimamo medu. To pa vsled tega, ker le med je naravna in primerna hrana. Sladkor je le nadomestilo medu, ki pa čebele preveč razburja, vsled česar bolj razletujejo in se prašijo ter mnogo več porabijo, kakor bi drugače. Ako krmimo, ne delajmo tega s prereditko tekočino, ker tako krmljenje manj zaleže. Najbolj se je obnesel trdo tekoč med in tudi tako sparjen, s sladkorjem zmešan, in prekuhan, da je postal trd, netekoč in vendar ne kristaliziran. Kristalizirane delce izmečejo čebele sploh iz panja na tla med smeti in voščene drobljance. Tekoč med naj se vlije v nitalnike ali v satne celice. Netekoč med naj se pri panjih, pri katerih se zgornji pokrov odpira, kar prevleče nad okvirčki ali pa položi v bližino zalege v redko tkanino. Za krmljenje bi moral imeti vsak čebelar vedno nekaj medu v zalogi.

V Avstriji in Nemčiji se krmi večinoma sladkor, to pa vsled tega, ker tam primanjkuje cvetličnega medu. Med lah-

ko dražje prodajo, ter dobijo neobdačen sladkor za krmljenje čebel — česar pa pri nas ni.

V. J.:

PREGLEDOVANJE ZALEGE.

Izkušeni čebelarji si pri pregledovanju zalege ne delajo mnogo preglavic, ker oni opravljajo slična opravila vedno v času, ko po lepem vremenu nastopi hladno — mrzlo tako, da čebele ne izlezujejo ali prav malo. To pa vsled tega, da jih čebele preveč ne nadlegujejo in se ne privadijo ropanja.

Mlada zalega v satovju se pa mnogo ne zmeni za tak hlad, in pa saj jo čebele na satovju varujejo s krili. Nadalje pa traja pregled le trenutek. Če pogledamo kokoš, tudi ta zapusti jajca, ko si išče hrane, a jajca se le ne prehlade. Druge gospodinje pa skrbno pokrivajo jajca, ko dvignejo kokljo iz gnezda. V istini pa vidimo, da to nima pomena na razvoj mladiča. Ako opazujemo vpliv toplote in mraza na zalego, vidimo, da je vročina usodepolnejša za zalego, kakor mraz. Ako pustimo to v poletni vročini le nekaj časa samo v gorkem, nam ista pogine in se napeto izbuli iz celic.

Gulin Mijo,

ŠE O ZLATI ROZGI.

Z ozirom na odgovor g. Vodopivca v 3. št. Gospodarskega vestnika glede zlate rozge bi pripomnil od svoje strani tole:

Zlata rozga ni vrba, temveč spada v razred Compositae. Raste ob bregovih in na naplitem svetu, doseže 2 m višine, je trajnica in cvete od 1. avgusta do 10. septembra. Izvrstna, da, prvovrstna za nektar in obnožnino. Latinsko ime: *Solidago (virgo aurea) serotina*, od tod nemško: Goldrute. Vrba, kojoj omenja g. Vodopivec je *Salix viminalis* — ima rmeno skorjo. Ona, kot vse vrbe (kojih je v srednji Evropi do 20 vrst) cvete februarja in marca. Med vrbami je najbolja za nektar in obnožnino *Salix caprea*, ki cvete najzgodnejša in se tudi uporablja za pletenje košar. Beseda rozga je latinska *virgo*, nemška *Rute*, slovenska *šiba*.

NOVI VPRAŠANJI.

Kdo izmed izkušenih čebelarjev bi znal in hotel odgovoriti na sledeči dve vprašanji:

1. Kakšno nadomestilo za obnožnino je najboljšo in kje si ga čebelar lahko nabavi? Mišljeno je namreč nadomestilo za cvetni prah zgodnjega pomladanskega cvetja.

2. Kakšni panji so najnovejši, v katerih se čebele najbolje počutijo, kateri so najprikladnejši za čebele in koliko stanejo?

Ti vprašanji nam je stavil neki čebelar iz Istre v imenu mnogih svojih ožjih rojakov, ki se nameravajo posvetiti čebeloreji. A zadeva bi zanimala tudi koga drugega izmed naših mlajših čebelarjev.

OBVESTILA.

Sedež in urad Slovenske čebelarke zadruga je v Gorici Via Carducci št. 7 na dvorišču, kjer je uredništvo in uprava Gospodarskega vestnika. Vsi dopisi naj se pošiljajo le na ta naslov. Za drugače naslovljene pošiljke zadruga ne more odgovarjati. Nekateri naslovljajo za zadrugo namenjena pisma na posamezne osebe, na razna društva in zadruga, itd. Takih pisem mi ne dobimo ali pa prepozno, in naravno je potem, da se zaman pričakuje pravočasen odgovor.

Satnice so že na razpolago. Vsi oni ki so dali vosek v predelavo, naj pridejo čimprej po nje ali pa naj sporočijo, kako naj se jim dostavi (po pošti ali po železnici). Ravno tako naj se oglasijo oni, ki so satnice naročili. Če jih ne marajo osebno prevzeti, naj nam naznani, kam in kako naj jih jim dostavimo. Pripominjamo pa, da lahko vsakdo dobi satnice, če tudi jih ni naročil, dokler bo kaj v zalogi. Požurite se, ker je popraševanje veliko.

Orodje smo naročili že februarja. Poravnali smo tovarni zahtevano svoto že 6. marca 1924. Poslali smo potem še dve nujni pismi in en brzojav, a blaga do danes (30. III. 1924.) nismo še dobili. Pričakujemo ga vsak čas. V zalogi so sedaj matične rešetke, desetročna razstojišča, tréalke in kozarčki s pokrovi.

Čebelarški listi. — Zadruga ne bo naročala več čebelarških listov za članc. V tem pogledu je tako malo zahtev, da si zadruga ni mogla izposlovati nikakih ugodnosti.